

Akif Emre Elif gibi yaşadı mim gibi öldü

Hz. Mevlânâ der ki: “İnsan, namazda kıyâma durunca elif, rükûya gidince dâl, secdeye varınca mîm olur. Bu şekilde namazı tamamlayınca elif, dal ve mîm’den oluşan âdem, yani adam olur.” Kulun Rabbine en yakın olduğu secdede, mîm makamında ölüm, güzel ölümdür. İşte Akif Abi, elif gibi yaşadı, mim gibi öldü.

Bedri Gencer / Prof. Dr. Bedri Gencer / Yıldız Teknik Üniv.

<http://www.star.com.tr/acik-gorus/akif-emre-elif-gibi-yasadi-mim-gibi-oldu-haber-1224031/>

Rahmetli babam Niyazi Gencer, ben doğmadan (1968) önce 1967 yılında memleketimiz Konya’dan gelerek İstanbul Fatih’e, İsmailağa Câmîinin sırasındaki bir eve taşınmıştı. Dolayısıyla bütün hayatı burada geçmiş biri olarak İstanbul’un kalbi Fatih’te pek çok kıymetli kişiyle tanışmış olmayı Allah’ın bir lütfu saymışımdır hep. 1980’li yılların başında İstanbul İmam-Hatip Lisesi’nde okurken tanıştığım Emin Saraç ve Mahmut Kaya gibi hocalardan sonra 1984 Tüyap Kitap Fuarında İsmet Özel ile tanıştım. Bilahare 1985 yılında merhûm Akif Emre, Raşit Küçük gibi aydınların ardından *İlim ve Sanat* dergisinde ilk yazımın çıktığı 1986’dan sonra camiamızın hemen hemen bütün isimleriyle tanışmak nasip oldu.

1985 yılının sonları, sanırım Kasım ayıydı; henüz 17 yaşında bir lise öğrencisiyken “Tercüme Tekniği” başlıklı ilk -akademik- makalemi yazmaya cüret ettim ve Fatih’te bulunan Seha Neşriyat’ın çıkardığı *İlim ve Sanat* dergisine götürdüm. Yayınevinin bulunduğu katın salonunda Akif Emre, Kemal Kahraman, Ahmet Varol, Hacı Ahmet Özdemir, Feramuz Aydoğan gibi arkadaşlarıyla birlikte çalışıyordu. O zaman fakir 17, o 28 yaşındaydı. Aradan 32 yıl geçtiği için neler konuştuğumuzu tam hatırlamıyorum ama Akif Abinin İslâm Dünyası Ansiklopedisi projesinin editörlüğünü yürüttüğü aklımda kalmış. Ciddi bir mesafe alındığı halde yayın grubunun yönetiminin değişmesinden sonra ansiklopedi projesi rafa kaldırılmış maalesef.

Bilahare Akif Abi, üç yıllığına İngiltere’ye gidince irtibatımız koptu. Döndükten sonra İnsan Yayınları, Yeni Şafak, Küre-Klasik Yayınları gibi çalıştığı basın-yayın kurumlarında ara ara görüştük. Son yıllarda birçok ahabı gibi biz de kopmuştuk. Artık düğünlerde ve cenazelerde görüşür olduk. Mesela Kudret Büyükçoşkun’un kızının Şehzadebaşı Câmîindeki düğününde, Ahmet Tabakoğlu’nun oğlunun ve en son 4 Nisan 2016’da Eyüp Câmîinde İlhan Akıncı’nın cenaze namazında görüştük. Bu, onunla son görüşmemiz oldu. Vefatı haberini alınca gözümünden yaşlar süzüldü. Böyle zamanlarda “Erkekler ağlamaz” sözü insana küfür gibi gelir. Evet, erkekler de insandır ve bal gibi ağlarlar!

Şefkat Tokadı

Her ölüm, ötelerden bir âyettir, haberdir; dünyanın faniliğini hatırlatan bir şok, dünya telaşına vurulan bir darbedir. Akif Abi'nin vefatı ise, sadece Müslüman camiaya değil, beklenmedik şekilde bütün ülkeye bir şefkat tokadı oldu adeta. O, vefatıyla adeta Kur'ân'daki gibi "Ya nereye gidiyorsunuz?" diye sordu. Son zamanlarda bilhassa Ramazan iftarlarında yapılan "Biz nasıl böyle yozlaştık?" muhasebesinin tam Ramazan öncesinde yapılmasına vesile oldu Akif Abi, ani vefatıyla.

Bir vefatın böyle derin ve yaygın bir muhasebeye vesile olmasına "ayna ve mesafe" kelimeleriyle anlatabileceğimiz iki sebep gösterebiliriz. Hadis-i şerifte "Mümin, müminin aynasıdır" buyrulur. Âlem-i cemale göçen Akif Abinin hayatı, herkes için nefis muhasebesi aynası oldu. İnsanların yaşarken birbirleriyle yaptıkları istikamet tartışmalarının karşılıklı ithamlarla batağa saplanması mukadderdir. Ama müstakim ve müteveffa Akif'in artık hatıra olan düzgün hayatı, herkese ahlakî kusurlarını göstermeye yarayan bir ayna oldu, herkes, bu aynaya bir şekilde kendi ahlakî serencamını yansımış buldu. Dolayısıyla insan, onun gibi birinin faziletlerini dile getirmekle zımnen kendi nakisalarını dile getirmiş olur. "Biz nasıl yozlaştık, herkesi bir hortum gibi içine çeken yozlaşma sürecinden nasıl oldu da Akif mâsûn kaldı" soruları, köklü bir nefis muhasebesine vesile olur. Dolayısıyla ben de onu anlatırken zımnen kendimi de anlatmış, içimi dökmüş olacağım.

İkincisi, onun vefatından sonra yapılan değerlendirmelerde gene bildik "Yaşarken niçin değerini bilemedik" teessüfü öne çıkar; bu ihmal, "Kör ölür badem gözlü olur, Ölen inek sütlü olur" gibi atasözlerine atıfla eleştirilir, vefat-sonrası azizleştirme eğiliminden yakınılır. Hâlbuki bu ihmalin eleştirilecek sosyal kadir bilmezliğin ötesinde asıl objektif ontik sebebini fark etmek lazım. "Ol mâhîler ki derya içredirler, derya nedir bilmezler" sözünün ifade ettiği üzere, bir canlı içinde bulunduğu, hemhal olduğu bir şeyi fark edemez. Fark etmek için balığın sudan çıkması gibi bir mesafe gerekir. Objektif değerlendirmeye imkân veren asıl ontik mesafe ise varlık boyutunun değiştiği ölümdür.

Şeyh Bedreddin'in dediği gibi: "Bir nebi veya veliye kendi zamanında pek az kimse meyl ü muhabbet eder. Vefatından sonra ise insanların ona meyl ü muhabbeti yavaş yavaş artmaya başlar. Nihayet herkes onun nebi veya veli olduğunu tasdik eyler." Bu, Akif Abi misalindeki gibi bir "tabiî ölüm" olduğu gibi, Seza Karakoç misalindeki gibi tasavvufi tabirle bir "iradî ölüm", yani fiilen dünyadan çekilme de olabilir. Karakoç, hayatta ama dünyada değildir; yaşadığımız "tefâul" (-miş gibi yapma) dünyasından fiilen çekilerek bu ontik mesafeyi koyabildiği için adeta yaşarken ölmüş gibi değerlendirilme şansına nisbeten kavuşan biri olmuştur.

Aslında Akif Abi gibiler de dünyadan çok ahiret ehliydi. Son yıllarda vefat eden dostlarım Bayram Ali Öztürk, Nusret Özcan, Hamit Can, Bahattin Yıldız ve Akif Emre'ye bakınca hepsinde ortak bir, bu dünyadan çok ahiret ehlini andıran dervişlik, kalenderlik görüyorum. "İyiler önde gider" sözünü doğrularcasına hepsi hayatta arkadan, ama ölümden önden giden atlılar. Hatta bu dünyanın insanları olmadıkları, fotoğraflarından bile belli olur, hep uzaklara, ufuklara bakarlar.

Geçenlerde yakın dostu Mehmet Bulayır Abiyle esprisini yapmıştık; Akif Abinin twitterdaki profil fotoğrafı bile yalnız kurda benziyor diye!

Ancak Akif Abinin buna ilaveten asalet (medeniyet) fazileti vardı. Gören herkeste bir nezahet hissi uyandırırdı o. Asil insan, hiçbir şeyi olmasa da asildir, gariban değildir. Bu asalet, bizim camiada Sezai Karakoç, Saadettin Ökten, İsmet Özel, Nabi Avcı, Ahmet Kot, Numan Kurtulmuş gibi çok az kişide bulunan bir fazilettir. Asaletle aristokrasiyi, mutlak şehirlilik ve zenginliği kasd etmiyorum. Lafzen asalet, köyde veya şehirde köklülük demektir. Halkımız, 1980 ve bil-hassa 2000’li yıllardan itibaren giderek köylerden şehirlere göç etti, ani belde ve sınıf değiştirmeye sonradan görme oldu. İşte bugün yaşadığımız bütün ahlakî çürümenin kaynağı, bu sonradan görmeliktir; “Sonradan görme, gâvurdan dönme” atasözünün belirttiği gibi.

Eskiler, “Bir servet yedi nesilde hazm edilir” derler; hazm edilmeyen bir servetin sahibinden, sonradan görmeden her rezillik beklenir. Yani bazılarının sandığı gibi, “Eski mücahit, yeni müteahhit” tabiriyle anlatılan yozlaşmanın sebebi, ideolojik döneklık değil, sonradan görmeliktir; ideolojik döneklık, yozlaşmanın asıl sebebi değil, yozlaşmanın asıl sebebi olarak sonradan görmeliğin bir sonucudur. Akif Abi, sonradan değil, asalet sahibi olarak önceden görmeydi. O yüzden tok göz-lüydü, iktidar devrinde gözü dönenlerden, dünyevî metâlar peşinde koşanlardan asla olmadı. Adeta bir hortum gibi herkesi içine çeken derin bir ahlakî çürüme süreci yaşandı. “Bu ülkede düzgün tek bir adam kalmadı mı Allah aşkına?”, bizim İmam-Hatip neslinden en idealist bildiğimiz arkadaş-larda bile derin ahlakî defolar görmekten kaynaklanan hayal kırıklıklarının tesiriylesıkça dilimiz-den dökülen sözdür. İşte Akif Abi ve onun gibi az sayıda insan, o düzgün tek adamdı.

Ondaki bu karakter sağlamlığı, soyunun temizliği yanında tasavvuf menşeinden kaynaklanıyordu. Akif Abi, 1970’li yıllarda İskenderpaşa’da “görünmeyen üniversite” M. Zahid Kotku Hazret-lerinin sohbetleriyle yetişti. Onun nefsine hâkimiyeti, derviş-meşrepliği, bu manevî kaynaktan geliyordu. Gerçekten de ülkemizde adam diye bilinenlerin zerre de olsa tasavvuftan nasibini almış kişiler olması bir tesadüf olamaz. Bu, bugün niçin adam yetiştiremediğimizi de açıklar. Bu birincil manevî kaynak yanında Büyük Doğu, Diriliş, Maverâ, MTTB ve Akıncılar da onda sağ-lam bir dava şuurunu şekillendiren zengin ikincil kaynaklar oldu. Zamanla Necmettin Erbakan, Esad Coşan, Sezai Karakoç, Aliya İzetbegoviç gibi karakter timsali adamlarla tanışma, onun karakterinin daha da pekişmesine vesile oldu. Bu arada Yıldız Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği bölümünü kazanınca aynı fakültede okuyan Müslüman Genç Grubunun lideri Mehmet Güney ile ömür boyu sürecek dava arkadaşlığı ve İslâmcılık macerası başladı.

Şahitliği Makbul Adam

İran Devriminden etkilenen bu radikal İslâmcılık macerası, Akif Abiyi nesli kadar uçlara savurmadı. O, asla namazsız İslâmcılardan olmadı, sağlam manevî arkaplanından dolayı hep istikame-tini korudu. Hatta o, İslâmcılara takılmasına rağmen İslâmcı olmadı. Zira her radikalizm gibi İslâmcılığın da iki uca düşmesi kaçınılmazdır; ya iktidar, ya münzevi muhalefet. O, bu iki uca da

düşmedi. Derinden bakınca onun bütün hayat seyrinde M. Zahid Efendi'den aldığı tasavvufî-Nakşibendî vizyonun derin izi görülebilirdi: Halvet der-encümen; yani, Halkın içinde Hakla beraber olmak, her halükarda hakkı söyleyebilmek, bunun için de kaçınılmaz sonucu yalnızlığı göze alarak bağımsızlığı seçmek.

Sanıldığı gibi insanlar, bilhassa siyasetçiler, bütün doğrulara değil, duymak istedikleri doğrulara açıktırlar. Dolayısıyla o, yalnızlığa itilmedi, hakkaniyet uğruna bağımsızlığı ve yalnızlığı kendi seçti. Dahası, inzivaya çekilerek değil, mahallesi, kalabalık içinde yalnızlığı göze alarak hakkı söylemeye devam etti. “Hak talebi garipliktir” hadisinin belirttiği gibi, bu, işin tabiatı icabıdır. Zamanında Gazâlî veya Birgivî de yalnızdı, sorsanız Karakoç ile Özel de yalnızdır. Akif Abi için, iktidar veya muhalefet, sırttan bir solculuk oynayan bazı ilahiyatçıların sandığı gibi, ilkesel değil stratejik tutumlardı; bir insan, sırf iktidar veya muhalefette olduğu için haklı olamazdı. Mutlak ilke, hakkaniyetti. Herkese veya birilerine yaranmaya çalışan sonunda hiç kimseye yaranamaz, aksine Hakka yaranan sonunda herkese yararır. Vefatının ardından istisnasız tüm mahalleler tarafından faziletinin takdiri, hakkaniyetin nihaî zaferinin tipik göstergesidir. Arkasından bu kadar hüsn-i şehadet, çok az kişiye nasib olur.

Yani onun hakkaniyeti, doğruları söylemesi, “savunma”dan (ideoloji, İslâmcılık) ziyade “eleştirme”, yanlışları dile getirme olarak tecelli etti; böylece yaşadığımız derin çürüme sürecinde kamunun vicdanı oldu. Onun 18 Mayıs 2017 tarihli “Çürüme de Umut da Hep Olacak” başlıklı sondan üçüncü yazısı, Müslüman cemaatin manifesto ile vasiyet karışımı, en keskin nefis muhasebesiydi: “Elimizi uzattığımız her şey çürüyor. Belki de dokunduğumuz için biz çürütmekteyiz (...) Bunca karamsarlık kuşatmasına maruz kalmamızın asıl nedeni de birilerinin bunları hiç düşünmüyor olması, tam anlamıyla şenlikli bir zafer havasını yaşıyor olmaları. Çürürken bile zafer takı kurduğunu düşündüren bir muhayyile hâkim (...) Oysa hayat bulmak, yaşanmaya değer hayatı sunmak iddiasındaydık gençliğimizin o delişmen günlerinde (...) Evet, hiç bu kadar sahtelikler, ikiyüzlülüklerle kuşatılmamıştık.”

Bu durumlarda hep Tevfik Fikret'in “Cevab” başlıklı şiirini hatırlarım:

Böyle bir zehre karşı sen: “Mes’ûd

Olabilirdim” desen de hulyâdır,

Olamazsın; o pek zılâl-âlûd

Bir tevehhüm ki ‘ayn-ı rüyâdır

Olmaz anlıyan, gören mes’ûd!

O, bu yüzden bir ideoloji olarak İslâm’ı da, asıl (nebevî-Sünnî) İslâm’ı da savunmaya girmede; benim kendimi hep yalnız hissettiğim ehl-i sünnet mücadelesinde yer almadı. Ancak “ehl-i sünnet ve cemaat” tabirindeki “cemaat”ın sosyolojik karşılığı “mahalle”ye sadakatten hiç ayrılmadı. Müslüman mahallesinden hiç çıkmadı, “mahallenin abileri”nden oldu. Hasanali Yıldırım, onun

için “ağabeylik makamı” diye bir tabir kullanıyor. O, Zahid Kotku gibi bir şeyhi, mürşid-i kâmilî tanıma bahtiyarlığına erişmiş nadir kullardandı. Abilik makamı, hocalık ile şeyhliğin arasında veya ikisinin karışımı bir şeydi. Ahir zamanda böyle abiler, nesli tükenen mürşid-i kâmillerin işlevini telafi ederek gençlere yol gösterir, ufuk gösterirler. Bir gün sohbetimiz esnasında aydınlarımızın güncel rutin işlere kapıldıklarından kalıcı eserler veremediklerinden yakınmışım. Akif Abi, bunu üzerine alınarak bana bozuldu. Ben ise kesinlikle kendisini değil, akademisyenleri kask ettiğimi söyleyerek durumu açıkladım. Gerçekten ikna oldu ve alınganlığı geçti mi bilmiyorum ama gıyabımda “Bizim Bedri” diye bahs ettiği sürece gönül defterinden, mahalle kütüğünden ismimin düşmediğini bilerek sevindim.

Zira mahalleden, sürüden ayrılanı kurt kapardı. O, bu mahalleye sadakati sayesinde FETÖ gibi pislöklere hiç bulaşmayan çok az kişiden biri oldu. Onun kumaşığı buna müsait değildi; genç yaşta kuşandığı manevî zırh onu koruyordu. Belki de bu zırhın göstergesi sakalıydı. O, tanıdığımndan beri hep sakallıydı. Bizde genelde espri diye bilinen “Sakalımız yok ki sözümüz dinlensin” sözünün mânâsını öğrenince ben de sakal bırakmışım. Sakal, erkeğin fitratı olduğu için İslâm’da ve muhtemelen bütün kadim topluluklarda sakalsız bir erkeğin şahitliği kabul edilmezdi. Yani sözün aslı, “Sakalımız yok ki şahitliğimiz kabul edilsin”di! Dolayısıyla Akif Abi, şahitliği kabul edilecek ender insanlardan biriydi.

Ondaki ilimde hakkaniyet, amelde (insan münasebetlerinde) hasbîlik olarak kendini gösterdi. O, insanlara mevki-makamlarına göre değil, sadece zâtî değerlerine göre yaklaştı. Mesela Akif Abinin en yakın arkadaşlarından biri, Kudret Büyükkoşkun’du. Bir makamı olmayan bilge ve kalender kişi Kudret Abiyle ancak Akif Abi gibi hasbî kişiler dost olabilirdi. Bir gün sanıyorum cumhurbaşkanı olduğunda hemşeri olmalarına binaen tanışabilecekleri zannıyla Abdullah Gül ile tanışıp tanışmadıklarını sormuştum; Zamanında Kayseri’de onunla bayağı samimî oldukları mânâsına gelen “tabîî canım” diye cevap verdi. “Şimdi görüşüyor musunuz” diye sorduğumda ise cevap vermedi, uzaklara baktı. Akif Abinin birinin arkasından konuştuğunu görmedim. Sanıyorum bu son devresinde Gül ile hiç görüşmemişlerdi. İktidardakilerin hepsi arkadaşı olmasına rağmen şahsiyetinden taviz verebileceği iktidar-menfaat münasebetlerine hiç girmede, eyvallah etmedi. Birinin bir mevkie gelince en yakın arkadaşından bile uzaklaşma saiki, münasebetteki hasbîliğin hesabîliğe dönüşebileceği endişesinden kaynaklanır. Omurgasızlar tanımadıkları bir mevki sahibine yanaşmaya çalışırken omurgalılar mevki sahibi olan tanıdıklarından uzaklaşır.

Akif Abi, günlük konuşmalarında kısa cümleler ve mimiklerle az konuştuğu için kimilerine göre ketumdu. Mesela döndüğünde “İngiltere’de ne yaptın abi?” soruma “gezdiim” cevabını vermişti! Hâlbuki o “ketum” değil, “sırlı”ydı. Günlük konuşmalarında kısa konuşan Akif Abi, muhatabını bulunca, havaya girince tam açılırdı. Mustafa Runyun, onun “yazdığından daha iyi konuştuğu” kanaatini dile getirir. El-hak, doğrudur; çünkü o, şifahî kültürden, sohbet-tekke geleneğinden geliyordu.

Son yıllarda Akif Abinin mütebessim çehresi tamamen gitmişti; kasvetli bakışlar, asık çehresiyle dikkat çekiyordu. Elbette bu, çektiği özel ve genel dertlerin birikiminin yansımasıydı. Bu aciz dâhil herkesin içi yarılrsa belki bir dert ummanı fişkırır! “Çürüme de Umut da Hep Olacak” başlıklı yazısı, onun karamsarlığının genel sebebini ortaya koyar. Özel sebeplere gelince, bir insanın sevdiği işi yapamaması, hayat boyu ızdırap vesilesidir. Kerhen mühendislik tahsili, gazetecilik, köşe yazarlığı, namerde muhtaç olmadan geçinme mücadelesi, onun karamsarlığının özel sebepleri olarak sayılabilir. Tabii takdir-i ilahî, kaderin önüne geçilmez ama, o bir sosyal bilim akademisyeni olsaydı, Allah bilir çok daha mutmain ve verimli olabilirdi.

Hz. Mevlânâ der ki: “İnsan, namazda kıyâma durunca elif (eyedces ,(-) lâd ecnidig ayûkür ,(l
,(ام) medâ naşulo ned‘mîm ev lad ,file acınyalmamat ızaman edlikeş uB .rulo (-) mîm acnırav
lezüg ,mülö adnımakam mîm ,ededces uğudlo nıkay ne enibbaR nuluK “.rulo mada inay
ısamlo ettenec nizimemşürög pikaetüM .üdlö ibig mim ,ıdaşay ibig file ,ibA fikA etşİ .rüdmülö
alyısaud